

Pracoviště je i místem ochrany zdraví

Pozornost ergonomii minimalizuje sociální a ekonomické ztráty

Ve vydání Technika 4/2002 byl věnován prostor bezpečnosti a ochraně zdraví při práci (BOZP) * ve vazbě na vstup České republiky do EU. Vedle harmonizace českého právního řádu leželo těžiště na systému prevence rizik a na činnosti orgánů státního odborného dozoru. Na to lze navázat v tom smyslu, že v připravované právní úpravě systému úrazového pojištění, pracovně lékařských služeb a také k rehabilitaci poškozených zdraví otevře nové právní prostředí i prostor pro činnost certifikovaných nestátních subjektů.

Institucí, která na tomto poli působí již pět let, je AKADEMIE práce a zdraví České republiky, vystupující se statutem obecně prospěšné společnosti. Její náplň profilují aktivity poradenství, vzdělávání a služeb, a činnost se daří díky odbornému zázemí i koncepčnímu nadhledu ke specifické problematice.

Pomoc pro zaměstnance i podniky

Akademie práce a zdraví zahájila činnost v roce 1998 a na základě dlouhodobých zkušeností našich i zahraničních odborníků působí s cílem vytvořit společenskou, odbornou a vzdělávací instituci pro zajišťování péče o zdraví člověka v pracovním procesu, a to zejména v oblasti:

1. preventivních opatření k omezování a zábraně rizik práce,
2. optimalizace pracovních podmínek ke zvyšování ekonomických ukazatelů při zlepšování pohody a ochrany zdraví pracovníků,
3. cílených zdravotně sociálních opatření ke zmírnění dopadů poškození zdraví z práce.

Jde o komplex prolínajících se technickoorganizačních opatření a zdravotně sociálních činností, od prevence a tvorby optimálních pracovních podmínek, až po pomoc zdravotně postiženým, směřující k jejich integraci do společnosti.

Centrum práva pracovní a sociální ochrany

Poradenské centrum poskytuje občanům služby, a to vesměs bezplatně: **Poradenství** pro zaměstnance v oblasti práva, pomoc při uplatňování nároků na náhradu škody z titulu úrazu a nemoci z povolání, pomáhá zdravotně postiženým (rekvalifikace, chráněné dílny). Zvláště menší podnikatelé vítají **vzdělávání** týmů a managementu v ergonomii či poradenství k BOZP.

Každý pracovní úraz přináší vedle ztrát pro zaměstnavatele i sociální a ekonomické dopady pro postiženého, jeho rodinu, a odtud i dopady pro stát a společnost. Vyspělé sociální systémy se proto snaží úrazy minimalizovat, dále u postižených dbají na rehabilitaci tělesnou i sociální. Po zjištění zbytkových možností je třeba připravovat postiženého k novému uplatnění, včetně ergonomické úpravy jeho domova a pracoviště.

Ergonomie minimalizuje ztráty

Národní centrum ergonomie působí jako středisko pro poskytování a výměnu informací směrem k pracovním podmínkám, pracovnímu prostředí a pracovním postupům. Úkolem centra je co nejvíce zpřístupnit odborné i laické veřejnosti právní normy v oblasti ergonomie a zasadit se o uplatňování teoretických (osvětových i právních) poznatků v praxi.

Člověk ve výrobním procesu vytváří se svým okolím soustavu, v níž se ocitá v interakci. Jde o neustálé vyrovnávání se s prostředím – jde o rovnováhu mezi nároky pracovních podmínek a mezi schopnostmi člověka se s nimi vyrovnat.

Bývají přitom zapojeny všechny smyslové, ale i intelektuální funkce člověka, mají však své meze. Prostředím traumatizovaný člověk přináší nižší výkon, může dojít až k poškození jeho zdravotního stavu. Z praktického i metodického hlediska je proto třeba znát i doceňovat:

1. závažnost a podíl smyslových orgánů (zraku, sluchu, hmatu) pro zabezpečení nároků soustavného výkonu práce,
2. závažnost a podíl mentální činnosti při zpracování informací a rozhodování o pracovním postupu,
3. podíl pohybového výkonu, zatížení pohybového aparátu a pohybovou koordinaci a odtud eventuálně posuzovat potřebu a účelnost úprav pracovních podmínek.

Význam ergonomie jako mezioborové disciplíny spočívá proto v přenosu současných vědomostí o postavení člověka v pracovním procesu do praktické aplikace, přičemž uplatnění lze spatřovat především v následujících oblastech:

- 1. v metodice rozboru pracovních podmínek pomocí souboru otázek orientujících v charakteristice pracovního prostředí,**
- 2. ve stanovení zásad pro úpravu pracoviště z hlediska požadavků na informační a pohybovou činnost člověka na pracovišti,**
- 3. v rozboru fyzikálních faktorů (osvětlení, přípustný hluk, teplota),**
- 4. ve stanovení základních podkladů pro konstrukci strojů a náradí, jejich funkční, nejen estetickou účelnost,**
- 5. ve stanovení zásad pro úpravu postupů z hlediska výkonnostních dispozic člověka.**

Uspořádání každého pracovního místa je samozřejmě vždy předurčeno technologickým a strojním zařízením. Užívané jsou pracovní nástroje, náradí, přípravky ... Kritériem je přístup, snadná a pohodlná dosažitelnost. Důležitost má i nábytek. Ale přistupují i kritéria subjektivní. Faktory, na něž jsme zde za spolupráce Akademie práce a zdraví ČR obrátili pozornost, jsou důležité nejen co do postulátů psychologie práce, z hlediska pracovní bezpečnostní prevence, ale stimulují také reálnou pracovní výkonnost. Proto má smysl zabývat se jimi preventivně. Je to přínosnější, než je registrovat až při rozboru konkrétního úrazového děje. Tyto ztráty jsou již většinou nevratné a vždy na ně doplácíme všichni.